

Posudek vedoucího práce na diplomovou práci Bc. Lenky Kafuňkové Vznik sídliště v Rychnově nad Kněžnou v 70. letech 20. století

Text autorky se člení po úvodu a metodologických pasáží na dvě základní části. První ve stručnosti rekapituluje historii bytové výstavby v Československu a nabízí přehled dobové legislativy a bytové politiky, zatímco druhá, zahrnující kapitoly 4 a 5 se již koncentruje na situaci v Rychnově nad Kněžnou v 70. letech minulého století a na vznik tamního sídliště Trávník a některých souvisejících staveb (přeložka silnice, velkoprodejna Kněžna, obchody na Havlíčkově třídě). V závěru kapitoly 5 se rovněž zabývá otázkou vztahu narátorů k asanaci města a výstavbě sídliště, kvůli němuž většina narátorů přišla o své dosavadní bydliště. Narátorů měla autorka šest, z toho v dvou případech se jedná o obyvatele Rychnova nad Kněžnou, kteří osobně nebyli asanací v Rychnově zasaženi (jde o narátorčina otce a o Josefa Kráma, zájemce o historii Rychnova nad Kněžnou, který fotograficky průběh asanace dokumentace). Lze diskutovat o vhodnosti pouze jednoho rozhovoru s narátory, ale nezdá se, že by to výrazně poškozovalo jejich výpovědní hodnotu. Je ovšem jednoznačné, že autorka vycházela především z archivních pramenů a částečně ze sekundární literatury a dobového tisku. Kapitola věnovaná historii bytové výstavby zabíhá místy až do podrobností v daném kontextu bezvýznamných, vcelku však vhodně uvádí do problematiky bydlení v Československu i s částečným vhladem do komparace s vývojem jinde v Evropě. Pouze bych snad doplnil chybějící informaci, že na výstavbě družstevních bytů se často podíleli členové družstva i přímým podílem na stavbě. Lépe by snad bylo možné také definovat umakart (s. 38) a čtenáře také asi může trochu mást stavební kategorizace bytů, která nijak nesouvisí s obecně zažitou kategorizací bytů podle jejich vybavení. Když už je zmiňována Státní komise pro techniku (s. 35), hodilo by se uvést i jejího pokračovatele od roku 1983. Charakterizaci jednotlivých fází bytové výstavby v Evropě přebírá autorka z práce Boženy Valentové a Jaroslava Kohouta, platnost konceptu však není všeobecná – například Rakousko se navrženému časovému schématu do značné míry vymyká.

Část věnovaná speciálně bytové výstavbě v Rychnově nad Kněžnou vedle četných statistických údajů a jejich rozboru přináší důkladnou topografii lokalit podléhajících asanaci, jejíž vytváření usnadnila dokumentace připravená Josefem Kramem. Díky ní mohla být diplomová práce doplněna četnými, vesměs velmi pěknými ilustračními fotografiemi. Pouze snad zarazí popiska na s. 67, kde budova na fotografii z první poloviny třicátých let 20. století je označena jako Okresní národní výbor. Rozhodně vhodnější by v daném kontextu bylo použití termínu „okresní úřad“, zejména, když na samotné budově je toto označení jasně patrné. Zaslouženě větší pozornost autorka věnuje některým památkově zajímavým budovám, např. domu č. p. 114 pocházejícím z konce 16. století, rodnému domu spisovatele Karla Poláčka nebo tzv. starému hřbitovu, který však již před asanací nebyl používán a sloužil jako místo dětských her (autorka zajímavě tuto bizarní záležitost vhodně doplnila některými vzpomínkami narátorů). Autorka se věnuje i problematice výkupu a vyvlastňování jednotlivých domů v souvislosti s asanací. Upozorňuje přitom na zajímavé generační rozdíly – ztrátu domku většinou nejhůře snášela nejstarší generace, zatímco mladší lidé, k nimž vesměs patřili i autorčini narátoři, to vnímali spíše pozitivně, někdy jako přímo zlepšení jejich života. Postihuje i zajímavý fenomén, že asanace některým mladým lidem pomohla při osamostatnění, protože získali vlastní byty a nemuseli sdílet domácnost se svými rodiči. L. Kafuňková také charakterizuje přístup místních orgánů jako vcelku vstřícný a připomíná jejich snahu zbytečně nejitřit poměry. Opírá se přitom i o vyjádření některých narátorů. Zmiňuje však i případy, kdy se rodiny snažily likvidaci svého domku všemožně bránit. Pokud se týká samotné výstavby, autorka se zabývá především zaostáváním výstavby tzv. občanské vybavenosti za stavbou samotných bytů a konstatuje, že situace v Rychnově se v tomto ohledu nijak nelišila od běžného standardu v jiných městech. Bohužel příliš se toho

nedozvíme o kvalitě bydlení v samotných nových domech, chybí např. informace, zda měly zděné nebo umakartové jádro apod. Autorka narátorům pokládala narátorům i otázku spojenou se seriálem Muž na radnici a s možnými paralely televizního příběhu se situací v Rychnově nad Kněžnou. Ukázalo se, že seriál alespoň podle pamětníků skutečně reflektoval proces výstavby, jak probíhal v mnoha českých a moravských městech, i když samozřejmě problémy zmenšoval a celou situaci poněkud idealizoval.

Závěr diplomové práce je poněkud stručný, na druhou stranu řada zajímavých poznatků a dílčích závěrů se objevuje v předchozích kapitolách.

Vedle ilustrací přímo v textu obsahuje i přílohu s mapkami Rychnova nad Kněžnou, ukazující situaci před a po asanaci. Lze snad litovat, že autorka nepřipojil i obrázky některých zbouraných budov v pojetí místního malíře, které vlastní někteří narátoři.

Stylisticky je práce místy trochu rozvleklá a zabíhá do přílišných detailů, ale přesto se čte relativně dobře. Za nevhodné považuji používání termínu „soudruzi“ ve smyslu úředníci nebo příslušné orgány. Bohužel se autorka nevyvarovala některých překlepů, záměn slov či pravopisných chyb. Opomenout nemohu např. hrubou pravopisnou chybu na s. 41, kde je ve slově vyplývajících špatné i po l. Ze záměn zmiňme např. ze s. 102 Obchod služeb místo Dům služeb (či případně Dům obchodu a služeb).

Za problematické považuji odkazování na čistě publicistický text v otázce Akce Z (srv. s. 112). Není také jasné odkud autorka získala informace o názvu ulice ze s. 111. Od J. Kráma? Přivítal bych také vysvětlení, co to byla „tamborovaná sukně“ zmiňovaná na s. 70.

Přes všechny zmíněné drobné nedostatky však považuji diplomovou práci L. Kafuňkové za zdařilou a v případě kvalitní obhajoby doporučuji zvážit udělení známky výborně.

Doc. PhDr. Martin Franc, Ph.D.